

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Par darba un atpūtas laika tiesisko regulējumu sabiedriskā transporta pasažieru autopārvadājuma sektorā

Mg. jur. Dace Tarasova

Normatīvie akti

1. Latvijas Republikas Satversme
2. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta Regula (EK) Nr. 561/2006
3. 2002. gada 11. marta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas Nr. 2002/15/EK “par darba laika organizēšanu personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi”
4. 2007. gada 3. jūlija MK noteikumiem Nr. 474 “Transportlīdzekļu apkalpes locekļu darba laika organizēšanas, ievērošanas un uzskaites noteikumi”
5. Darba likums
6. u.c. – Darba kārtības noteikumi, nolikumi, rīkojumi

Darba laiks

DARBA LAIKS ir:

transportlīdzekļa apkalpes locekļiem: laiks no darba sākuma līdz beigām, kurā transportlīdzekļa apkalpes loceklis ir savā darba vietā darba devēja rīcībā un pilda savas funkcijas vai veic darbības, tas ir:

- **laiks, kas veltīts visām autotransporta darbībām;**
- **laiks, kurā viņš nevar rīkoties brīvi un viņam jābūt savā darbstacijā, gatavam veikt parasto darbu ar konkrētu uzdevumu [..]***

Darbstacija ir:

- tā uzņēmuma pamata atrašanās vieta, kur pilda pienākumus persona, kas ir autotransporta apkalpes loceklis, kopā ar dažādām uzņēmējdarbības vietas filiālēm neatkarīgi no tā, vai tās atrodas vienā vietā ar galveno biroju vai uzņēmuma pamata atrašanās vietu [..]*

Darba likuma izpratnē ir laikposms no darba sākuma līdz beigām, kura ietvaros darbinieks veic darbu un atrodas darba devēja rīcībā, izņemot pārtraukumus darbā. **

*2002. gada 11. marta Eiropas Parlamenta un

Padomes Direktīvas Nr. 2002/15/EK “par darba laika organizēšanu personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi”

** Darba likuma 130.p.1.d.

Darba laika sākumu un beigas **nosaka** darba kārtības noteikumos, maiņu grafikos vai darba līgumā.*

Piemērs: Darbiniekiem, kuriem noteikts summētais darba laiks, **darba stundas** un atpūtas laiks tiek noteikts saskaņā ar darba grafiku! **

(Izvilums no uzņēmuma darba kārtības noteikumiem)

*Darba likuma 130.p. 2.d.

** Izvilums no uzņēmuma darba kārtības noteikumiem

Darbgatīva

Darba laikā neieskaita darbgatavības laikposmu!!!*

Darbgatavības laikposmi – laikposmi, izņemot pārtraukuma laikus un atpūtas laikus, kuros transportlīdzekļa apkalpes loceklim **nav jāpaliek** savā darba vietā, bet jābūt gatavam atsaukties uz prasību sākt vai atsākt braukšanu vai veikt citu darbu. *

Transportlīdzekļa apkalpes loceklim **nav pienākums** atrasties savā darba vietā, bet viņš ir gatavs pildīt darba devēja rīkojumu sākt vai atsākt braukšanu vai pildīt citu darba pienākumu [..]**

*2002. gada 11. marta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas Nr. 2002/15/EK “par darba laika organizēšanu personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi” un 2007. gada 3. jūlija MK noteikumiem Nr. 474

“Transportlīdzekļu apkalpes locekļu darba laika organizēšanas, ievērošanas un uzskaites noteikumi”

** 2007. gada 3. jūlija MK noteikumiem Nr. 474

“Transportlīdzekļu apkalpes locekļu darba laika organizēšanas, ievērošanas un uzskaites noteikumi”

PIEMĒRS:

No pilsētas X izbrauc plkst. 5.50 uz pilsētu Y, pilsētā Y ir plkst. 9.35. Atpakaļ no pilsētas Y uz pilsētu X izbrauc plkst. 15.10.

~ 4-5 stundas darbgatavība?? (1 h atpūtai)

Darbgatavības laikposma paredzamo ilgumu transportlīdzekļa apkalpes loceklis zina iepriekš (vai nu pirms prombraukšanas, vai tikai pirms attiecīgā laikposma faktiskā sākuma) vai arī tā ilgums **tieks noteikts saskaņā ar iepriekšēju vienošanos starp darba devēju un darbinieku pārstāvjiem.***

*2007. gada 3. jūlija MK noteikumiem Nr. 474

“Transportlīdzekļu apkalpes locekļu darba laika organizēšanas, ievērošanas un uzskaites noteikumi” 5. punkts

ATPŪTAS LAIKS

Atpūta – spēku, enerģijas atjaunošana pārtraucot darboties, arī izklaidējoties vai darot to, kas krasi atšķiras no iepriekš veiktā darba, pārtraukums kādā darbā spēku atjaunošanai.

Atpūtas laiks ir laika posms, kura ietvaros darbiniekam nav jāveic viņa darba pienākumi un kuru viņš var izlietot pēc saviem ieskatiem.

- Lai atbilstoši funkcionētu, mums jāatceras, ka mūsu ķermenim ir savas robežas, ka katrai dzīvai būtnei nepieciešams laiks atpūtai, lai atjaunotu izlietotās rezerves. Lai cilvēks izdzīvotu, mums nepieciešama barība, ūdens, gaiss un pietiekama un regulāra atpūta.

Pārtraukums = Atpūta

“**pārtraukums**” nozīmē jebkuru laikposmu, kura laikā transportlīdzekļa vadītājs nedrīkst vadīt transportlīdzekli vai veikt kādu citu darbu un kurš tiek izmantots tikai spēku atgūšanai.*

“**atpūta**” nozīmē jebkuru nepārtrauktu laikposmu, kuru transportlīdzekļa vadītājs var brīvi izmantot pēc saviem ieskatiem.*

"**atpūtas laiks**" ir jebkurš laikposms, kas nav darba laiks;**

*2002. gada 11. marta Eiropas Parlamenta un

Padomes Direktīvas Nr. 2002/15/EK “par darba laika organizēšanu personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi”

** 2003. gada 4. novembra Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/88/EK par konkrētiem darba laika organizēšanas aspektiem

“ikdienas atpūtas laikposms” nozīmē ikdienas laikposmu, ko transportlīdzekļa vadītājs drīkst brīvi izmantot pēc saviem ieskatiem un kas ietver “regulāru ikdienas atpūtas laikposmu” un “saīsinātu ikdienas atpūtas laikposmu”:

“regulārs ikdienas atpūtas laikposms” nozīmē jebkuru vismaz 11 stundas ilgu nepārtrauktu atpūtu. Pārmaiņus, šo regulāro ikdienas atpūtas laikposmu var ņemt divos atsevišķos laikposmos, no kuriem pirmais ir vismaz 3 stundas ilgs nepārtraukts laikposms un otrais – vismaz 9 stundas ilgs nepārtraukts laikposms,

“saīsināts ikdienas atpūtas laikposms” nozīmē jebkuru atpūtas laikposmu, kas ir vismaz 9 stundas, bet mazāk kā 11 stundas;

“iknedēļas atpūtas laikposms” nozīmē nedēļas laikposmu, ko transportlīdzekļa vadītājs drīkst brīvi izmantot pēc saviem ieskatiem un kas ietver “regulāru iknedēļas atpūtas laikposmu” un “saīsinātu iknedēļas atpūtas laikposmu”:

“regulārs iknedēļas atpūtas laikposms” nozīmē jebkuru atpūtu, kas ir vismaz 45 stundas,

“saīsināts iknedēļas atpūtas laikposms” nozīmē jebkuru atpūtu, kas ir mazāk nekā 45 stundas un ko saskaņā ar 8. panta 6. punkta nosacījumiem var saīsināt līdz, mazākais, 24 secīgām stundām;

Ikdienas transportlīdzekļa vadīšanas laikposms nepārsniedz 9 stundas.

Var pagarināt līdz, ilgākais, 10 st. ne vairāk kā 2 reizes 1 nedēļā!

Transportlīdzekļa vadīšanas laikposms 2 secīgu nedēļu laikā nepārsniedz 90 stundas.

Pēc četrarpus transportlīdzekļa vadīšanas stundām transportlīdzekļa vadītājs ņem **vismaz 45** minūšu pārtraukumu, izņemot gadījumu, ja viņš sāk atpūtas laikposmu.

Šo pārtraukumu var aizstāt ar **vismaz 15** minūšu ilgu pārtraukumu, kam seko vismaz 30 minūšu ilgs pārtraukums, kas katrs sadalīts visā laikposmā tā, lai atbilstu Direktīvas 7.p. 1.d.*

*Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta Regula (EK) Nr. 561/2006, ar ko paredz dažu sociālās jomas tiesību aktu saskaņošanu saistībā ar autotransportu, groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3821/85 un Padomes Regulu (EK) Nr. 2135/98 un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 3820/85

Darba likuma 138.p. 1.d., 142.p. 1.d., 143.p. 1.d. un 145. pants neattiecas uz darbiniekiem, kuri nodarbināti uzņēmumā, kas nodrošina pasažieru un kravu autopārvadājumus, pārvadājumus pa gaisu vai iekšzemes ūdensceļiem, un kuru darbs vai nodarbošanās saistīta ar izbraukumiem vai pārvietošanos.

145.pants. Pārtraukumi darbā

(1) Ikvienam darbiniekam ir tiesības uz pārtraukumu darbā, ja viņa dienas darba laiks ir ilgāks par sešām stundām. Pusaudžiem ir tiesības uz pārtraukumu darbā, ja viņu darba laiks ir ilgāks par četrarpus stundām.

(2) Pārtraukumu piešķir ne vēlāk kā pēc četrām stundām no darba sākuma. Pārtraukuma ilgumu nosaka darba devējs pēc konsultēšanās ar darbinieku pārstāvjiem, taču tas nedrīkst būt īsāks par 30 minūtēm. Ievērojot darba drošības un veselības aizsardzības principus, darba koplīgumā var noteikt citu pārtraukuma piešķiršanas kārtību. Pārtraukumu neieskaita darba laikā, ja darba līgumā vai darba koplīgumā nav noteikts citādi. Ja iespējams, pusaudzim pārtraukumu piešķir, kad nostrādāta puse no viņam nolīgtā dienas darba laika.

(3) Pārtraukuma laikā darbiniekam ir tiesības atstāt savu darba vietu, ja darba līgumā, darba koplīgumā vai darba kārtības noteikumos nav noteikts citādi. Aizliegumam pārtraukuma laikā atstāt darba vietu jābūt pietiekami pamatotam. Ja pārtraukuma laikā darbiniekam ir noteikts aizliegums atstāt savu darba vietu un darbinieks šo laikposmu nevar izmantot pēc sava ieskata, šāds pārtraukums ieskaitāms darba laikā.

(4) Ja darba rakstura dēļ pārtraukumu ēšanai nav iespējams noteikt, darba devējs nodrošina darbiniekam iespēju paēst darba laikā.

(5) Pārtraukumu atpūtai piešķir jebkurā gadījumā. Ja pārtraukumu atpūtai nav iespējams piešķirt visu uzreiz, pieļaujama tā sadalīšana daļās, kas nedrīkst būt īsākas par 15 minūtēm katrā.

(6) Darba devējs piešķir papildu pārtraukumu darbiniekiem, kuri pakļauti īpašam riskam. Pārtraukuma ilgumu nosaka darba devējs pēc konsultēšanās ar darbinieku pārstāvjiem, un šie pārtraukumi ieskaitāmi darba laikā.

Jaunumi Darba likumā

(grozījumi, kuri stājās spēkā 16.08.2017)

Darba likuma 136. p. 9., 10., 11. daļa

- (9) ar vienošanos par virsstundu darbu vai norīkošanu to veikt darbinieks un darba devējs var vienoties, ka darbiniekam piemaksu par virsstundu darbu **aizstāj ar apmaksātu atpūtu citā laikā atbilstoši nostrādāto virsstundu skaitam, kā arī par šāda apmaksāta atpūtas laika piešķiršanas kārtību.**
- (10) Ja darbiniekam nepiešķir piemaksu par virsstundu darbu, bet to aizstāj ar apmaksātu atpūtu, tad šādu apmaksātu atpūtu piešķir mēneša laikā no virsstundu darba veikšanas dienas, bet, ja darbiniekam ir noteikts summētais darba laiks, apmaksātu atpūtu piešķir nākamajā pārskata periodā, bet ne vēlāk kā triju mēnešu laikā. Darbiniekam un darba devējam vienojoties, apmaksāto atpūtu var pievienot ikgadējam apmaksātajam atvaļinājumam, atkāpjoties no šajā daļā noteiktās vispārīgās kārtības.
- (11) Ja darbinieks un darba devējs ir vienojušies, ka par virsstundu darbu darbiniekam piešķir apmaksātu atpūtu, bet darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas līdz apmaksātas atpūtas izlietošanas dienai, darba devējam ir pienākums izmaksāt attiecīgo piemaksu par virsstundu darbu.

Par stundas tarifa likmi 2017

Tā ir mainīga katru mēnesi!

Minimālā stundas tarifu likme pa mēnešiem:

Janvāris – 2,1590 *euro*; Jūlijs – 2,2619 *euro*;

Februāris – 2,375 *euro*; Augusts – 2,0652 *euro*;

Marts – 2,0652 *euro*; Septembris – 2,2619 *euro*;

Aprīlis – 2,6573 *euro*; Oktobris – 2,1590 *euro*;

Maijs – 2,2654 *euro*; Novembris – 2,2619 *euro*;

Jūnijs – 2,2619 *euro*; Decembris – 2,50 *euro*;

—
Normāla darba laika ietvaros minimālo stundas tarifa likmi aprēķina pēc formulas:

$$TL_{\min} = MDA / h, \text{ kur}$$

$TL_{\min}$ - minimālā stundas tarifa likme *euro*;

MDA - valstī noteiktā minimālā mēneša darba alga;

h - normālā darba laika stundu skaits mēnesī (5 darba dienu nedēļa un 40 stundas nedēļā vai 5 darba dienu nedēļa un 35 stundas nedēļā, vai 6 darba dienu nedēļa un 40 stundas nedēļā, vai 6 darba dienu nedēļa un 35 stundas nedēļā), **tai skaitā svētku dienu stundu skaits, ja darbinieks neveic darbu svētku dienā, kas iekrīt darbiniekam noteiktajā darba dienā.**

Minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanas formula attiecas uz visiem normālā darba laika uzskaites veidiem saskaņā ar Darba likuma 131.pantu „Normālais darba laiks” un 133.pantu „Darba nedēļas ilgums”. Bez tam minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanas formulā ir iekļauts arī svētku dienu stundu skaits, kad darbinieks neveic darbu svētku dienā, kas iekrīt darbiniekam noteiktajā darba dienā saskaņā ar Darba likuma 74.panta pirmās daļas 8.punktu un pirms svētku dienu stundu skaits saskaņā ar Darba likuma 135.pantu „Darba dienas ilgums pirms svētku dienām”.

Jaunajā sistēmā, lai būtu precīzāks ik mēneša darba algas aprēķins, minimālās stundas tarifa likmes apmērs tiek noteikts ar četrām zīmēm aiz komata, esošo trīs zīmju vietā.

Pārskata perioda vidējās minimālās stundas tarifa likmes virsstundu piemaksas aprēķināšanai
aprēķināšanas piemērs par pārskata periodu 2017.gada janvāris – marts:

$$TL_{\min v} = MDA * n / hp, \text{ kur}$$

$TL_{\min v}$ – pārskata perioda vidējā minimālā stundas tarifa likme virsstundu piemaksas aprēķināšanai euro;

MDA – valstī noteiktā minimālā mēneša darba alga (**380**);

n – kalendāra mēnešu skaits pārskata periodā (**3 mēneši**);

hp – normālā darba laika stundu skaits pārskata periodā, tai skaitā svētku dienu stundu skaits, ja darbinieks neveic darbu svētku dienā, kas iekrīt darbiniekam noteiktajā darba dienā (176 stundas janvārī + 160 stundas februārī + 184 stundas martā = **520 stundas pārskata periodā**).

$$TL_{\min v} = 380 * 3 / 520 = 2,1923 \text{ euro}$$

Darba samaksas un minimālās darba algas tiesiskais regulējums Latvijā ir noteikts vairākos normatīvajos aktos. Saskaņā ar Darba likuma 61. pantu minimālo mēneša darba algu nosaka Ministru kabinets. Minimālā darba alga ir pati zemākā mēneša darba alga, kas visiem darba devējiem obligāti jānodrošina saviem darbiniekiem par darbu normāla darba laika ietvaros.

PALDIES PAR UZMANĪBU!!!

JAUTĀJUMI?

